

ECONOMISCHE IMPACT VAN HET CORONAVIRUS IN BRABANT

BRABANTSE IMPACT MONITOR

WOENSDAG 18 MAART 2020

PROVINCIE NOORD-BRABANT

ACTUEEL BEELD

Gebiedsbeeld >

Recente ontwikkelingen

Impact economie

Ontwikkelingen per branche

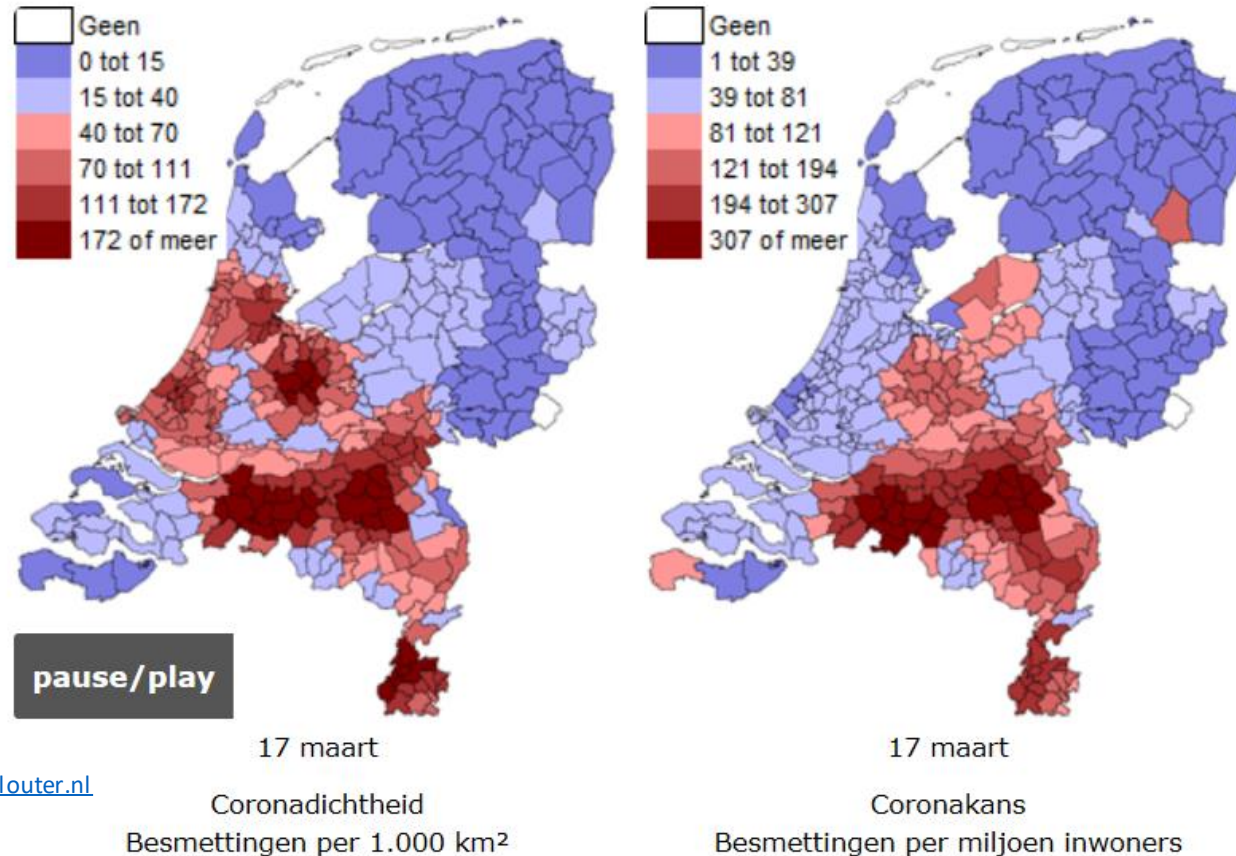
Mediabeeld

(NOOD)MAATREGELEN

OVER DEZE MONITOR

GEBIEDSBEELD

- In Nederland zijn 2.051 mensen positief getest.
- 58 mensen zijn aan het virus overleden.
- Officieel 759 besmettingen in Brabant

Bron: Bureau Louter - www.bureaulouter.nl

RECENTE ONTWIKKELINGEN

- Het kabinet heeft op dinsdag 17 maart een pakket aan noodmaatregelen gepresenteerd ter waarde van tientallen miljarden euro's. Dat bestaat onder andere uit de tegemoetkoming in loonkosten voor ondernemers, versoepeling van de bijstand voor zzp'ers, verruiming van de werktijdverkorting tot 90%, rentekorting op kredietfinanciering en een noodloket waar bedrijven in acute problemen direct 4000 euro kunnen krijgen.
- Eerder maakte het kabinet al bekend dat eet- en drinkgelegenheden, scholen, kinderopvang en sportclubs tot 6 april 2020 gesloten zijn. Scholen en kinderopvang blijven wel open voor kinderen van ouders in vitale beroepen, zoals zorg en politie.
- De provincie Noord-Brabant maakt versnelt per direct 5 miljoen euro vrij om de impact van het coronavirus op de Brabantse economie te verzachten. Daarnaast ligt er nog een voorstel om de komende vier jaar 16 miljoen euro te investeren in de arbeidsmarkt. De provincie blijft met partners in overleg of er nog aanvullende maatregelen nodig zijn.
- De Nederlandsche Bank verlicht kapitaal- en buffereisen voor banken om de kredietverlening op gang te houden. Hierdoor zouden banken 200 miljard euro extra moeten kunnen uitlenen.
- VDL Nedcar gaat vanaf vrijdag een maand dicht door een 'tekort aan kritische onderdelen'. Voor de 5000 werknemers zal het bedrijf een beroep doen op de noodmaatregelen van het kabinet. Ook DAF gaat de productie staken.
- Winkelketens C&A, De Bijenkorf en WE sluiten per direct hun winkels.
- Het Songfestival, het EK Voetbal en de Amstel Gold Race gaan niet door.
- De KvK heeft samen met VNO-NCW en MKB-Nederland een speciaal telefoonnummer voor ondernemers: 0800-2117. Daar kunnen ondernemers terecht voor al hun vragen met betrekking tot de gevolgen van de Corona-epidemie.

IMPACT ECONOMIE

- President Lagarde van de ECB vreest dat de economie van de eurolanden dit jaar met 5 procent kan krimpen door de schadelijke impact van het coronavirus.
- Veel Brabantse zfp'ers melden zich bij gemeenten om steunmaatregelen. In een van de grote Brabantse steden lagen vanmorgen vroeg al 275 aanvragen.
- Intussen hebben al evenveel Nederlandse bedrijven werktijdverkorting aangevraagd als dat China corona-besmettingen kent: 78.000. Normaal gesproken maken per jaar slechts een paar honderd bedrijven gebruik van deze regeling. UWV Brabant heeft het signaal afgegeven dat wachttijden voor uitvoering WTV oplopen.
- Zfp'ers, tijdelijke werknemers en oproep- en uitzendkrachten dreigen als eerste hun baan te verliezen als het werk stil valt. Roep vanuit uitzendbranche om extra bescherming voor flexwerkers.
- Veel onduidelijkheid over stages en leerwerkplekken van in totaal 84.000 MBO-studenten in Brabant. Velen worden naar huis gestuurd, anderen worden opgeroepen te blijven werken (bijvoorbeeld in de zorg). Ook afstuderen is onzeker.
- Het consumentenvertrouwen kan een deuk oplopen door gezondheidsrisico's en onzekerheid over werk.
- Ook zorgen vanuit de bouw en landbouw. ZLTO vraagt acute aandacht voor het feit dat veel arbeidsmigranten zijn teruggekeerd naar hun land van herkomst. Het is onduidelijk of de vele seizoenswerkers straks weer terug (kunnen) keren. Ook Bouwend Nederland krijgt signalen van bouwbedrijven dat veel buitenlandse krachten vertrokken zijn.

ACTUEEL BEELD

Gebiedsbeeld

Recente ontwikkelingen

Impact economie >

Ontwikkelingen per branche

Mediabeeld

(NOOD)MAATREGELEN

OVER DEZE MONITOR

IMPACT ECONOMIE

Uitbraak coronavirus kent vooral negatieve gevolgen voor de meeste sectoren

Inschatting van de effecten op Nederlandse sectoren

	Impact op de vraag		Impact op inkoopkosten*		Impact op productie**	
	Nu	Komende maanden	Nu	Komende maanden	Nu	Komende maanden
Agrarische sector						
Bouw						
Detailhandel		-	-	-		-
Groothandel	-	-	+/-	+/-	-	-
Horeca & toerisme	-	-				-
Industrie	-	-	+/-	+/-	-	-
Transport & opslag	-	-	+	+	-	-
Zakelijke diensten						
Onderwijs						-
Overheid						
Zorg en Welzijn	+	+		-		-

- = Negatief effect
- + = "Positief" effect
- +/- = Zowel "positieve" als negatieve effecten

*bijv. transportkosten, olieprijs
 **bijv. verstoring in toeleverketen, groter risico op zieke werknemers

Bron: ING Economisch Bureau

Aanpassingsvermogen verschilt per sector

Inschatting van de mogelijkheid om de gevolgen van covid-2019 op te vangen

	Thuiswerken mogelijk	Inhaal-mogelijkheden	Aandeel van flexibel personeel
Agrarische sector		-	
Bouw	-	-	+
Detailhandel	-	+	+
Groothandel	+	+	
Horeca & toerisme	-	-	+
Industrie	-	+	
Transport & opslag	-	+	+
Zakelijke diensten	+	+	+
Onderwijs	-		
Overheid	+		
Zorg en Welzijn	-	-	

- = Weinig/ geen mogelijkheid tot aanpassing
- + = Wel mogelijkheid tot aanpassing

Bron: ING Economisch Bureau

POSITIEVE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

- Met de online winkels gaat het als gevolg van de Corona-epidemie "extreem goed", aldus directeur van de branche-organisatie Thuiswinkel.org in het NOS Radio 1 Journaal. Het gaat goed bij online supermarkten, webwinkels van doe-het-zelfzaken, sportwinkels, witgoedzaken en alles wat met thuiswerken te maken heeft, zoals de verkoop van electronica en aanverwanten.
- Het bedrijf Montapacking, met vestigingen in Roosendaal, Waspik, Oosterhout en Breda, dat de logistiek verzorgt voor ruim 600 webwinkels, noteert sinds afgelopen week twintig procent groei in het aantal pakketten. De verwachting is dat het aandeel gaat groeien richting de vijftig procent groei rondom de kerstpiek.
- Macawi Respiratory uit Best krijgen momenteel orders vanuit de hele wereld binnen, waardoor de vraag tienmaal hoger ligt dan normaal gesproken. Het bedrijf ontwikkelt en produceert beademingsmodules. Hun toeleveringsketen zet momenteel alles op alles om te kunnen uitleveren.
- Thuisbezorgd.nl krijgt honderden aanvragen meer van restaurants om zich aan te sluiten op het bezorgplatform. Ook Uber Eats, Deliveroo en Domino's bezorgen vrolijk door. Online supermarkt PicNic krijgt zoveel extra bestellingen binnen dat het op zoek is naar honderden nieuwe medewerkers.
- De binnensteden zijn weliswaar bijna leeg, maar de wijkwinkelcentra profiteren van hamstergedrag. Daar is een gemiddelde toename van 8% aan passanten. In Brabant zijn echter de passantenaantallen gaan dalen na de specifieke eerste gezondheidsmaatregelen voor Brabant.
- ABN AMRO voorspelt dat het coronavirus een boost geeft aan de Nederlandse private-opleidingssector. Werkgevers zullen de komende tijd fors meer e-learningfaciliteiten aanschaffen.

HORECA, RECREATIE EN TOERISME

- Eet- en drinkgelegenheden zijn tot 6 april gesloten, evenementen afgelast, theaters en musea dicht.
- Nu niemand meer uit eten kan hebben vele restaurants besloten een bezorgdienst op te zetten om menu's bij mensen thuis af te leveren. Zo ook sterrenrestaurant Monarh in Tilburg, waar je voor 59 euro een 4-gangenmenu thuis bezorgd krijgt.
- Directeur Jongen van brancheorganisatie Thuiswinkel.org: "in de reisbranche is er sprake van een totale vraaguitval. Niemand durft, wil en denkt überhaupt aan een reis of het boeken van een vakantie."
- Reisbrancheorganisatie ANVR vraagt om een flink steunpakket voor de reisbranche.
- Recent onderzoek Koninklijke Horeca Nederland:
(voordat de algehele maatregel van sluiting tot 6 april van kracht was)
 - Bijna alle Brabantse horecaondernemers (93%) geven aan negatieve gevolgen te ervaren.
 - Brabant kent in vergelijking met andere provincies het grootste percentage extra annuleringen (61% tegen 48% landelijk) in vergelijking met normale periode.
 - Tevens heeft Brabant het laagste bezettingspercentage (48%).
 - Brabantse ondernemers schatten zeker 40% aan omzet mis te lopen door het coronavirus.
 - De overgrote meerderheid (76%) zou graag financiële hulp krijgen van de overheid om de epidemie te overleven.
 - Ruim een derde van de ondernemers (34%) zegt niet voldoende buffers te hebben om meer dan 1 maand te kunnen overbruggen.
- De Efteling is gesloten. Gevolgen voor 3500 personeelsleden onduidelijk. Safaripark Beekse Bergen, ZooParc Overloon en Dierenrijk Nuenen tot nader order gesloten.
- Liquiditeit is op korte termijn een groot probleem. Daarna zullen faillissementen volgen, is de verwachting.
- Horecaondernemers vrezen tevens dat hun gelegenheid doelwit wordt van vandalisme of diefstal.

CULTUUR, EVENEMENTEN EN BEURZEN

- Alle evenementen in Brabant afgelast.
- Zo ook festivals STRP, Tilt en Cement. Er is bij deze organisaties vrijwel geen weerstandsvermogen om klappen zoals deze op te vangen. Vermoedelijke schade voor 3 festivals: €650.000.
- Concertzalen als Mezz, Effenaar, 013 en W2 voorzien totale schade van €800.000-€900.000. Zalen draaien op liquiditeit en voorzien problemen in de zomer, aangezien er dan geen producties plaatsvinden.
- De Brabantse theaters en muziekgebouwen spreken van een schade van €2,3 miljoen tot het einde van de maand. Als acuut probleem wordt het uitbetalen van vakantiegeld genoemd.
- Festivalorganisaties voorzien enorme kring van zzp'ers van werk (zoals makers, technici en marketeers). Er is door afgelastingen geen werk voor hen.
- Zalen- en conferentiecentra en standbouwers zien opdrachten in rook opgaan. Zo ziet standbouwer Gielissen uit Eindhoven en Helmond 70 opdrachten voor beurzen en evenementen geannuleerd worden.
- Het doorgaan van Paaspop (10-12 april) in Schijndel is onzeker. De opbouw ligt stil.
- Midpoint: "orderportefeuilles van Brabantse bedrijven binnen de evenementenbranche drogen op"
- Oproep aan de overheid vanuit de branche: "ga soepeler om met het verlenen van vergunningen voor evenementen voor na de Corona-periode" (bijvoorbeeld: vraag geen kosten voor vergunningen en versoepel regelgeving voor geheel 2020).

VERVOER, LOGISTIEK EN TRANSPORT

- Door de geëxplodeerde verkoop in levensmiddelen staat de bevoorrading van Brabantse supermarkten onder druk. Waar een gemiddelde supermarkt doorgaans 1 à 2 keer per dag wordt bevoorraad is dat nu 4 à 5 keer per dag. Voorraden in distributiecentra blijven volgens het CBL toereikend.
- TLN heeft gevraagd om gedoogbeleid rondom (nascholings)cursussen voor Code95 en ADR-certificaat. Aangezien de cursussen nu niet worden gegeven kunnen chauffeurs waarvan de code afloopt niet meer beschikken over een geldig rijbewijs van vakbekwaamheid.
- VDL Nedcar en DAF gaan de productie staken en de deuren sluiten. In navolging van vrijwel alle Europese autofabrikanten. De toevaleringsketen is niet meer toereikend.
- OV-NL meldt dat het aantal reizigers in de ochtendspits is gedaald met 85%. Totaal aantal reizigers gemiddeld gedaald met 50%.
- Stad- en streekvervoer loopt vanwege de afname van reizigers 60 miljoen euro per maand mis.
- Daarentegen: geen files op de Brabantse snelwegen (en max. 100 km/uur)
- Taxibedrijven (bijvoorbeeld in zorgvervoer) hebben weinig tot geen ritten en dreigen om te vallen.
- Europese koepel logistiek roept EU op om rijverboden tijdelijk op te heffen om te voorkomen dat bestuurders en bedrijfsvoertuigen worden geblokkeerd in quarantainegebieden.
- Warehouses (bijvoorbeeld met kleding) lopen vol, maar de afname loopt sterk terug.

(MAAK)INDUSTRIE

- Sentiment binnen (maak)industrie begint langzaam aan om te slaan van 'geen zorgen' naar 'zorgelijk', zo blijkt uit contacten met regionale Brabantse ontwikkelmaatschappijen.
- Het wordt steeds lastiger om de productie op peil te houden nu een deel van het personeel niet komt werken.
- Er komen steeds meer meldingen binnen dat door de onzekerheid orderboeken vanaf de tweede helft van 2020 leeg lopen.
- Steeds meer buitenlandse machinefabrikanten (zoals in Duitsland) sluit tijdelijk de deuren, waardoor de productieplanning verstoord wordt.
- Leveringen uit China komen wel weer op gang. MedTech in Zuid-Oost Brabant ziet vraag groeien.
- Innovatieve processen staan onder druk, aangezien de focus geheel ligt op de continuïteit van de bedrijfsvoering.
- Financiële druk (liquiditeit) op bedrijven neemt toe.
- Behoeftte aan informatie-uitwisseling tussen bedrijven in de keten van toelevering over kennis, problemen en oplossingen.
- Een aantal branches stelt meld- en informatiepunt open voor vragen en tips, bijvoorbeeld hoe je de continuïteit van je bedrijf kunt garanderen, zoals de FME: <https://www.fme.nl/nl/nieuws/meld-informatiepunt-coronavirus> en KMU: <https://metaalunie.nl/Actueel/Coronavirus>. Bovendien organiseert de FME webinars over de impact van het coronavirus.

ACTUEEL BEELD

Gebiedsbeeld

Recente ontwikkelingen

Impact economie

Ontwikkelingen per branche

Mediabeeld >

(NOOD)MAATREGELEN

OVER DEZE MONITOR

(INTER)NATIONAAL MEDIABEELD

- Het kabinet kondigde dinsdag 17 maart aan het **bedrijfsleven en zzp'ers met tientallen miljarden ondersteunen** vanwege de coronacrisis ([Volkskrant](#)). Op de persconferentie zei minister Hoekstra van Financiën dat de maatregelen alleen al de komende drie maanden 10 tot 20 miljard euro gaan kosten. Als de crisis aanhoudt, worden de steunmaatregelen verlengd. Zowel [werkgeversorganisaties](#) als [vakbonden](#) zijn positief over de steunmaatregelen.
- De noodzaak van het pakket steunmaatregelen blijkt wel uit de berichten die ieder uur binnenkomen over bedrijven en branches die **in problemen komen**. Zo sluit [Schiphol](#) 5 van de 7 pieren, gaat [VDL Nedcar](#) 4 weken dicht en [sluiten](#) grote winkelketens zoals IKEA, WE en de Bijenkorf hun vestigingen. Vrijwel alle [zzp'ers](#) worden in meer of mindere mate geraakt door de gevolgen van het coronavirus. De noodzaak voor noodkredieten bij het mkb is erg groot. ([NOS](#))
- Tegelijkertijd starten bedrijven en zzp'ers **talloze initiatieven** om het leed te verzachten en elkaar te helpen ([DeOndernemer](#)). Voorbeelden: [Corona Durf te Vragen/Helpen](#), gratis prints voor thuiswerkers, live videoverbinding bij bedrijfsmakelaar, gratis 3D ontwerp coronavirusvrije deuropener, [online workouts](#) en Quarantaine Sessions vanuit de huiskamer.
- Marktleiders in de **retailbranche** *PFM Footfall Intelligence* en *Locatus* hebben een onderzoek opgezet waar ze de passanten in Nederlandse winkelcentra tellen. In de belangrijkste winkelstraten zien ze dramatische dalingen, die opliepen tot 65% minder bezoekers afgelopen zondag. Door het hamstergedrag zien ze gemiddeld 8% meer passanten bij supermarkten (zie [artikel](#) Stedendriehoek).
- **Fabrikanten van zeep en desinfectiemiddelen** luiden de noodklok. Doordat zij in de coronacrisis niet officieel zijn aangemerkt als vitale sector, komt de productie in gevaar (zie artikel [ED](#))

REGIONAAL MEDIABEELD

- Een Tilburgse horecapandeigenaar roept andere eigenaren op om geen huur te innen: **Liever een ondernemer met toekomst dan een failliete huurder**. De hoop is dat verhuurders daarbij hulp krijgen van banken, zodat ze niet zelf in cashflow problemen raken (zie artikel [ED](#)). Aan de andere kant zien we dat horeca-eigenaren zelf ook steeds creatiever worden ([BD](#)).
- Er dreigen forse problemen bij **Brabantse topsportclubs**. Ze lopen inkomsten mis terwijl veel kosten gewoon doorlopen (zie artikel [Omroep Brabant](#))
- Energiebedrijf **Enexis** en waterbedrijf **Brabant Water** sluiten wanbetalers tijdelijk niet af van het water. Ze moeten hun handen kunnen wassen (zie artikel [BD](#))
- **DAF** staakt productie vanwege coronavirus en vraagt – net als vele andere Brabantse bedrijven – werktijdverkorting aan (zie artikel [BD](#)). Landelijk hebben inmiddels bijna 80.000 bedrijven werktijdverkorting aangevraagd (zie [Nu.nl](#))
- Mensen uit Breda met acute geldproblemen als gevolg van de coronacrisis, kunnen sinds kort een beroep doen op een **speciale ingerichte maatregel** die het mogelijk maakt om snel over geld te beschikken om in het dagelijkse levensonderhoud te kunnen blijven voorzien: BroodNood (zie [artikel](#)). Ook andere gemeenten, zoals [Eindhoven](#), komen burgers tegemoet die financiële problemen hebben als gevolg van de coronacrisis.
- **Exploitanten van kermisattracties** staan met de rug tegen de muur. Kermis na kermis wordt afgelast. Na een winter zonder inkomsten, komt er nu aan het begin van het kermisseizoen ook geen geld binnen (zie artikel [BN De Stem](#))

ACTUEEL BEELD

Gebiedsbeeld

Recente ontwikkelingen

Impact economie

Ontwikkelingen per branche

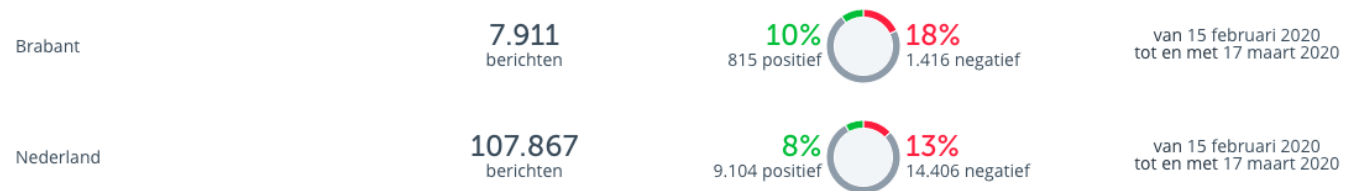
Mediabeeld >

(NOOD)MAATREGELEN

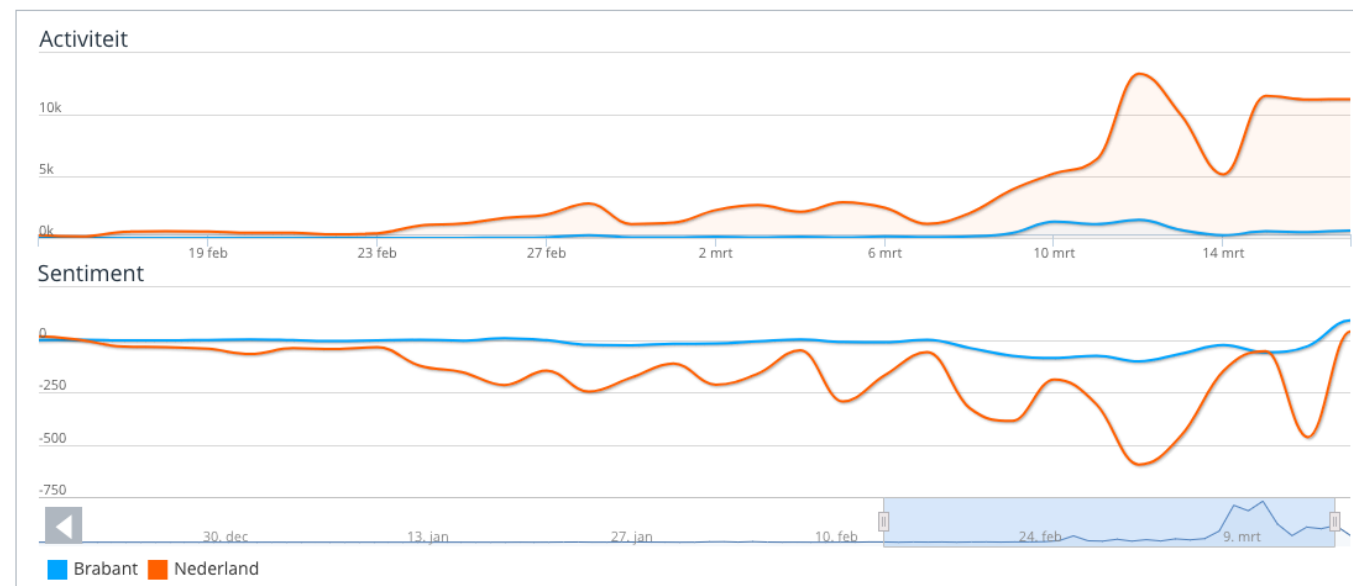
OVER DEZE MONITOR

SOCIAL MEDIA

- Sinds zondag, de dag waarop het kabinet nieuwe maatregelen afkondigde voor het indammen van het coronavirus, is het aantal berichten met een economische insteek per dag stabiel en nog steeds erg groot. Opvallend is wel dat het sentiment van de berichten sinds dinsdag 17 maart - de dag waarop het kabinet een pakket maatregelen aankondigde om banen en inkomens te beschermen - positiever is.

Activiteit & Sentiment

SOCIAL MEDIA

- De noodmaatregelen van dit kabinet worden positief ontvangen. De bijbehorende infographic wordt veel gedeeld.
- Op sociale media wordt naar aanleiding van de toespraak van minister-president Rutte gediscussieerd of de strategie van het kabinet (groepsimmunititeit) de juiste is, of er toch gekozen moet worden voor een 'lock down' waarvoor sommige andere landen in Europa lijken te kiezen.
- Uiteraard veel aandacht voor de applausactie voor zorgverleners #applausvoordezorg
- En nog steeds veel berichten over en uit de winkels in Nederland: over contante en pinbetalingen, ongewenste drukte en te weinig afstand, lege schappen, gesloten deuren en kwetsbaar winkelpersoneel.

dinsdag 17 maart 2020

Noodpakket voor banen en economie

In Nederland zijn de economische en maatschappelijke gevolgen van het coronavirus voor iedereen voelbaar. Daarom komt het kabinet met de volgende maatregelen.

 <p>Tegemoetkoming in loonkosten voor werkgevers om ontslagen te voorkomen.</p>	 <p>Tijdelijke inkomensondersteuning zelfstandigen, gemeentelijke uitkering voor levensonderhoud en/of lening voor bedrijfskapitaal.</p>	 <p>Versoepeling uitstel van betaling belasting. Verlaging invorderingsrente en belastingrente naar 0,01% (verschillende ingangsdata)</p>
 <p>Garantie Ondernemersfinanciering verhoogd. Overheid staat garant voor leningen aan (middel)grote bedrijven.</p>	 <p>Kredietverstrekker Qredits helpt kleine ondernemers met rentekortingen. Kabinet ondersteunt met €6 miljoen.</p>	 <p>Borgstelling MKB-Landbouwkredieten verruimd. Land- en tuinbouwbedrijven kunnen makkelijker geld lenen.</p>
 <p>Overleggen over stopzetten toeristenbelasting (Rijk/gemeenten) en eventueel maatwerk voor cultuursector.</p>	 <p>Een noodloket voor ondernemers in getroffen sectoren, zoals horeca, culturele instellingen, evenementen- en reisbranche.</p>	 <p>Verruiming BMKB-regeling. Financiers kunnen sneller geld lenen aan MKB. <small>Toegezegd op 12 maart 2020</small></p>

Op [Rijksoverheid.nl/coronavirus](https://rijksoverheid.nl/coronavirus) staat waar u terecht kunt voor deze maatregelen.

OVERZICHT (NOOD)MAATREGELEN KABINET

- Zie de [Kamerbrief](#) van 17 maart 2020 met betrekking tot het noodpakket van economische maatregelen:
 1. Tijdelijke regeling tegemoetkoming loonkosten (min SZW)
 2. Extra ondersteuning zelfstandig ondernemers (min SZW en gemeenten)
 3. Versoepeling uitstel van betaling belasting en verlaging boetes (Belastingdienst)
 4. Verruiming regeling Garantie Ondernemersfinanciering (min EZK)
 5. Rentekorting kleine ondernemers op microkredieten Qredits (min EZK)
 6. Tijdelijk borgstelling voor land- en tuinbouwbedrijven (min LNV)
 7. Overleg over toeristenbelasting (Rijk/gemeenten) en cultuursector
 8. Compensatieregeling getroffen sectoren (min EZK)
- Eerder al kondigde het Kabinet aan de werktijdverkorting op te stellen (nu gesloten) en de Borgstelling MKB-kredieten te verruimen. Zie de [Kamerbrief](#) van 12 maart 2020 over de eerste maatregelen als gevolg van het coronavirus.
- De provincie Noord-Brabant maakt per direct 5 miljoen euro vrij om de impact van het coronavirus op de Brabantse economie te verzachten. Daarnaast ligt er nog een voorstel om de komende vier jaar 16 miljoen euro te investeren in de arbeidsmarkt. De provincie blijft met partners in overleg of er nog aanvullende maatregelen nodig zijn.

ACTUEEL BEELD

Gebiedsbeeld

Recente ontwikkelingen

Impact economie

Ontwikkelingen per branche

Mediabeeld

(NOOD)MAATREGELEN

OVER DEZE MONITOR >

OVER DEZE MONITOR

Signalen doorgeven

Heeft u informatie en/of signalen die interessant zijn om mee te nemen in de Brabantse Impact Monitor? Dan kunt u deze sturen naar corona@brabant.nl.

Abonneren

Wilt u de Brabantse Impact Monitor direct in uw mailbox ontvangen? Stuur dan een mail met uw naam en mailadres naar corona@brabant.nl.

Over de monitor

De Brabantse Impact Monitor is een initiatief van de provincie Noord-Brabant, programma Economie en Talentontwikkeling, met medewerking van de leden en partners van [PACT Brabant](#) en de regionale ontwikkelmaatschappijen in Brabant.

We streven ernaar de Brabantse Impact Monitor minimaal drie keer per week te versturen.